

Olje og Energidepartementet

P.b. 8148 Dep.

Alkersgt.59 0033 OSLO

KLAGE PÅ NVE's GODKJENNELSE AV MTA-PLAN FOR ØYFJELLET VINDPARK FREMMET AV TILTAKSHAVER EOLUS VIND.

INNLEDNING.

Vi erfarer at økonomi og arbeidsplasser er viktigste grunner for at utbyggere av vindkraft får klarsignal. Kunnskapen de senere år har vist at vindindustrien har seilt med falske flagg og slettes ikke er så samfunnsnyttig som det påstås. I driftsperioden er det behov for svært få ansatte og senere forskning viser også at miljøgevinsten i beste fall er svært tvilsom. Vi vil derfor i vår klagesak belyse de områdene som lettest viser at samfunnsnyttien ved å IKKE realisere Øyfjellet Vindpark er større en ved en eventuell utbygging.

I to punkter vil vi begrunne hvorfor OED må si nei til MTA-planen for Øyfjellet Vindpark:

01. Reiseliv-/turisme. Utvikling og sysselsetting.

02. Reindrift og samisk kultur. Tradisjon, kultur, matproduksjon og sysselsetting.

01. TURISME-REISELIVSSATSING.

Mosjøen.

Kulturbyen Mosjøen ligger i Vefsn Kommune midt på Helgeland i et område mellom innland og kystnatur der store områder er tilsynelatende fri for store tekniske inngrep. Sjøgata, med sin bevarte trehusbebyggelse, er for mange et kjent begrep. Mosjøen er ofte i media, aviser, tidsskrifter, ukeblader, Nrk Radio og Nrk TV grunnet et allsidig kulturliv og mange arrangementer. Helgeland er i ferd med å bli et kjent begrep både nasjonalt og internasjonalt.

Øyfjellet-vårt byfjell.

Lenge lå fjellet der mest kjent for fallvinder (trongskaringen) og skygget for sola. De siste år er dette totalt forandret! Øyfjellet er nå byens store, og høye stolthet. Helgelandstrappa, Zipline og Via ferrata har gjort fjellet til en veritabel turistmagnet!

Det foreligger nå planer om Gondol opp til toppen, med påfølgende helårsturisme som mål.

Lakseelva Vefsna.

Elva Vefsna renner uforstyrret fra kildene mot svenskegrensa og Børgefjell Nasjonalpark og til utløpet ved bykjernen i Mosjøen. Elva regnes som en av landets beste lakseelver. Den er nylig friskmeldt og representerer framover et stort potensiale for lakseturisme.

Helgelandskysten.

Hvem har ikke hørt om Helgelandskysten? I svulstige ordlag er det mange som omtaler den som "verdens vakreste kyst." Her ligger øyene og fjellene som perler på en snor! De Syv Søstre, Dønnamannen, Trænstaven, Vegafjellene m.m.

De flotte øykommunene Herøy, Dønna, Lovund, Træna m.flere. Alle innbyr til øyhopping, fritidsfiske, kajakkpadling, rib-turer m.m. Stadig flere oppdager at man ikke nødvendigvis trenger å dra til Lofoten for å oppleve fantastisk nordnorsk kystnatur.

Innlandskommunene.

Vefsn grenser østover mot de flotte innlandskommunene Grane og Hattfjelldal. Innlandet er lett tilgjengelig og nås innen en reisetid på en halv til en time. Både fra Grane og Hattfjelldal kan man starte gåturen inn i Børgefjell Nasjonalpark. Innlandet byr på et utall aktiviteter: Jakt og fiske, fjellvandring, hundekjøring, hestekløving, skuterturer m.m.

HVA HAR ALT DETTE MED ØYFJELLET VINDPARK Å GJØRE?

Svaret er ALT! Både for lokalbefolkning og tilreisende er Helgeland ensbetydende med natur og kultur. Vi lever i ei tid da naturen nedbygges i rekordfart. FN sier også at tap av naturarealer er vår største klimatrussel. Da har vi ikke råd til å nedbygge urørt natur, samisk kultur framtidige arbeidsplasser innen reiseliv.

Nordmenns drømmereisemål 2020. (kilde: Reiseundersøkelsen høsten 2019)

1. USA / New York
2. Hawaii
3. Lofoten / Nord-Norge
4. Japan (inkl. Tokyo)
5. Australia
6. Italia
7. Maldivene

Denne ferske reiselivsundersøkelsen sier noe om hvor attraktive Nord-Norge er i ferd med å bli som turistdestinasjon. Reiselivet seiler opp som en av Nord-Norges største næringer! I Dagsrevyen 29.12 fikk vi høre at 2/3 av befolkningen ønsker å være mer aktive i året som kommer. 63% av de spurte ønsker å gå flere turer.

Fjorårets direktesendte fjellturer på Nrk med Lars Monsen minsket ikke folks lyst til fjellvandring. Samtidig sier Lars Monsen at disse turene ikke kunne gått til fjell der vindindustrien har gjort sine inngrep.

Øyfjellet, Helgeland og reiselivssatsing.

Med Øyfjellet Vindpark vil mye av Helgelands unike kvaliteter få varige skader. Disse enorme monterturbinene på vel 200 m høyde krever enorme inngrep i urørt fjellnatur og vil bli synlige over store deler av Helgeland, både innlandet og ute på kysten. Tilgangen til Øyfjellet vil bli sterkt begrenset på vinterstid og lite attraktiv på andre årstider. Planene om en gondol opp mot Øyfjell-toppen vil få utfordringer med å få med seg investorer som vil investere hundreder av millioner på å frakte turister opp til et industriområde. (Noe mange har reist fra der de kommer fra.) Hva blir så den ville nasjonalparken Lomsdal-Visten med monsterturbiner synlig over store deler av parken? Hva blir "verdens vakreste kyst" Helgelandskysten? Hva vil folk møte når de bestiger fjellrekken De Syv Søstre?

Reiselivet i Mosjøen er i sterk utvikling og det hele startet i 2017 nettopp med tiltak i Øyfjellet som Helgelandstrappa (sherpatrapp med pr i dag 3000 trinn) som fortsatt er under bygging for å nå opp til varden som ligger på Stortuva.

Samme år kom også det kommersielle tilbudet, via ferrata, og sommeren 2018 åpnet ziplinen fra Storfjellet over Vefsna. Med det fra før unike tilbudet om grotteturer, har nå Øyfjellet fått en helt annen verdi i reiselivssammenheng enn tidligere og ble besøkt av vel 30000 mennesker sommeren 2019. Dette tallet antas å øke til over 100.000 innen få år. I kombinasjon med åpning av fiske i en av Norges best antatt lakseelver (2018) Vefsna, har Mosjøen derfor tatt en posisjon i reiselivsmarkedet på Helgeland likt det som Svolve har for Lofoten.

Gjennom årvise turistundersøkelser vet vi at turistene setter natur og kultur som øverste kriterier for å besøke Nord Norge. Øyfjellet som før tronet som en skygge foran sola, har nå fått en unik betydning for Mosjøen. Både for lokalt friluftsliv (se eget avsnitt) og en økende reiselivssatsing i kommunene Vefsn, Grane og Hattfjelldal, men også for hele Helgeland med Mosjøen som «nav». Det gis nå midler fra fylke, Innovasjon Norge og kommunene satser i form av ny reisemålsplan, utdanning og destinasjonsutvikling. Øyfjellet har med sin unike beliggenhet tett på Mosjøen sentrum en stor betydning for at Mosjøen og Helgeland skal lykkes å trekke turister hit i konkurranse med flere andre steder i Norge og utlandet. Øyfjellet er en viktig «reason to go», en unikhet som naturen selv har skapt.

Siden 2015 har reiselivssatsningen pågått, med en spedit start av fotturer og grotteturer i Øyfjellet. I dag, kun 4 år senere tilbys det via ferrata, zipline, fotturer og ulike rundturer som presentert på tv fjorårets utgave av 71 grader nord. Det padles kajakk, raftes og fiskes i Vefsna og flere av kommunens elver. En satsing er tidkrevende og det tar flere år for lokale bedrifter å få vinning ut av hardt arbeide som legges ned. Flere aktører er allerede etablert, og vi ser at for eksempel Fru Haugans hotell har investert for rundt 80 millioner de siste år. En del av årsaken til at man tør å satse, er nettopp at reiselivet er i så stor vekst. Det forventes i reiselivet/opplevelsesbransjen inntil 40% vekst i de kommende år. Mosjøen har med satsingen i Øyfjellet fått opplevelsestilbud som må til for å få gjester til å bli her, og ikke bare stoppe for å sove på vei til Lofoten eller Nordkapp. Med et velutviklet tilbud kan reiseliv bli en ny og sårt tiltrengt verdiskaping til en kommune som langt på vei er avhengig av prosessindustriens velvilje og tilstedeværelse. Reiseliv er i dag den næringen som øker mest, gir flest arbeidsplasser og størst ringvirkninger for små kommuner. En reiselivssatsing er derfor en meget viktig utvikling for Mosjøen, men også for kommunene rundt på Helgeland som naturlig nok vil nyte godt av at flere reiser videre til andre steder i regionen.

Tilbudet i Øyfjellet er i dag ganske utviklet når det gjelder sommeraktiviteter, men det pågår også en større vintersatsing gjennom Helgeland Reiseliv med midler fra Innovasjon Norge. En vintersatsing er helt nødvendig for å få helårlige arbeidsplasser. Her er den påtenkte gondolbanen en viktig faktor. Med en gondol vil vi kunne få turister opp på fjellet året rundt, og med tilbud som skiløyper, akebakke, trugeturer, teambuilding/gruppeaktiviteter, cafe og restaurant vil vi kunne lykkes på linje som det Løen har klart. Den fantastiske utsikten, nordlys, uberørt natur og magiske fjell – er nøkkelen til suksess både hos nasjonale og internasjonale turister. Denne nøkkelen vil være tapt med utsikt til et industriområde med 72 vindturbiner i en høyde av 200 meter. Området vil også være stengt for ferdsel i perioder av vinteren grunnet fare for iskast. Det er kanskje nettopp gondol og tilgang til området vinterstid som vil være den viktigste faktoren for en vellykket reiselivssatsing.

Da blir gevinsten helårslige arbeidsplasser og gode skatteinntekter til kommunen.

NHO Reiseliv uttaler at reiseliv og vindindustri ikke kan bygges i samme område. En gondolbane er en stor og viktig satsing for HELE Helgeland, og det vil kreve en stor investering i form av kapital. Med et vindindustriprosjekt som nabo antas det at det vil bli en stor utfordring å finne investorer som kan tilføre kapital til en gondolbane som igjen avhenger av et større antall besøkende for å få økonomisk gevinst. En suksess vil derfor være helt avhengig av at utsikten og muligheten til ferdsel i uberørt natur består.

En region som Helgeland trenger flere «bein» å stå på, vi trenger flere næringer som kan tiltrekke seg innbyggere. Reiselivsnæringen er arbeidsintensiv, spennende og har mange «faggrupper» innad. Det vil derfor være svært betydningsfullt for en kommune som Vefsn å kunne lykkes her. NHO Reiseliv har foretatt undersøkelser som viser at reiselivet er kommunens «beste venn» og er den næringen som gir størst ringvirkninger. Med en helårsnæring vil man få mange nye arbeidsplasser, og da spesielt til ungdom og unge nyetablerere som man så sårt trenger at flytter tilbake etter endt utdanning. Men ikke bare er næringen viktig for arbeidsplasser, den gir også muligheter for viktige opplevelser som gir bolyst for innbyggerne.

Helgeland er en gryende region innen reiseliv, og antas å bli etterkommeren av Lofoten. Helgelandskysten taler for seg, med en kystlinje som er kårets til verdens vakreste. Innlandet som Vefsn, Grane og Hattfjelldal trenger mer drahjelp, noe vi har fått i blant annet de muligheter som man nå ser i Øyfjellet. Det er særdeles viktig å ha gode nok «reason to og» i et sterkt konkurransepreget marked. For Vefsn kommune er dette noe unikt, noe som kan gi kommunen nye helårslige arbeidsplasser. Med store ringvirkninger til andre næringer vil dette kunne gi hundrevis av langsiktige og viktige arbeidsplasser med betydelig skatteinntekt fra både selskap og ansatte. Til motsetning for et stort vindkraftanlegg som gir en kortsiktig verdiskaping under utbygging som i stor grad tilfaller nasjonale selskaper, og kun senere 5-10 arbeidsplasser i driftsårene, som mest sannsynlig også vil fjernstyres eller samdrives med andre anlegg. Dette er ikke flere arbeidsplasser enn det antas å gå tapt i reindriftsnæringen.

FRILUFTSLIV

Friluftsliv blir bare viktigere og viktigere for oss nordmenn. Flere og flere av oss bor i byer hvor fortetting, støy, stress osv er hverdagen. Vi søker derfor ut til naturen med frisk luft, stillhet og ensomhet. I de siste årene har det vært en økende trend å gå på tur i ulike former, men kanskje spesielt toppturer, besøke fjelltrimposter, sommertrim konkurranser osv har stor deltagelse. Dette bidrar også til at flere bruker naturen der man bor. I Mosjøen har Øyfjellet med sine tilbud, og da spesielt Helgelandstrappa, fått langt større besøkstall de senere år. Med sin beliggenhet tett på Mosjøen sentrum er fjellet lett tilgjengelig og få steder i Norge kan skilte med en slik naturperle kun 10 minutters spasertur fra byens gågate.

I 2019 ble Helgelandstrappa besøkt av 30.000 personer.

Det forventes at dette tallet vil øke til over 100.000 pr år i løpet av de 2-3 kommende årene da trappa tiltrekker seg både lokale som trener, går tur, men også langveisefarende som valfarter slike byggverk på sine feriereiser.

By fjellet, Øyfyjellet, er således blitt en meget viktig utfartsåre for både lokalboende og tilreisende. Noen går bare deler av trappen, men flere og flere tar trappen helt til toppen hvor varden står. Herfra går man enten ned i Øydalen eller videre innover mot Lomsdal – Visten nasjonalpark. Den flotte utsikten til fjellrekken, De Syv Søstre, Finnknean, Brurskanken, Lukttindmassivet osv er fantastisk. Siden konsesjonen ble gitt i 2014 er det skjedd store forandringer i bruken av dette området, og vi mener det må tas hensyn til. Lokal DNT avdeling, Friluftsrådet eller andre lokale organisasjoner/Idrettslag er ikke konferert etter at Helgelandstrappa, Via ferrata og Zipline ble bygd i 2017-2018. Disse tilbudene har helt klart endret folks tilgang og bruk av Øyfyjellet. Med forventet besøk i Helgelandstrappa mener vi at det må gjøres en ny vurdering og vektlegging av betydning av området for friluftslivet. NJFF ønsker også at det *”gjennomføres nye konsekvensutredninger for å sikre at hensynet til naturgrunnlaget og friluftslivet, herunder jakt og fiske ivaretas.”*

Lomsdal – Visten nasjonalpark (Njaarken vaarjelimiedajve) ligger som nærmeste nabo til den planlagte vindparken. Denne nasjonalparken anses som en av Norges siste villmarker og er omtrent helt fri for installasjoner. Her finnes det kun få gjenstående bevarte gårder og få hytter, samt viktig kulturminner etter samiske boplasser. Nasjonalparken har derfor en helt unik verdi i nasjonal sammenheng. Denne parken har også stor verdi for friluftsfolk som søker ro, stillhet, natur og dyreliv samt et utsyn til uberørt natur. Fra en betydelig del av nasjonalparken vil både utsikt og stillhet forringes av vindindustriparken. De 72 vindturbinene med ca 200 meters høyde vil både synes og høres fra flere steder, og da spesielt da området som ligger nærmest og er mest tilgjengelig fra Mosjøen som er en av de viktigste innfallsporter. Når vi så vet gjennom studier at de fleste besøkende av nasjonalparker ferdes i «randsonene», det vil si i utkanten, vil et av Norges største utbyggingsprosjekt av vindindustri få en stor betydning for bruken av nasjonalparken for svært mange besøkende. Vefsn kommune har vedtatt å søke om status som nasjonalparkkommune fra 2020. Det samme gjør Grane kommune som også har innfallsporter til samme nasjonalpark. Gjennom midler fra Innovasjon Norge er disse to kommunene også i gang med en ny plan for reisemålsutvikling, hvor nasjonalparken har en viktig betydning til at nettopp disse kommunene kan bli prioriterte reisemål. Det er derfor betydningsfullt at nasjonalparken med omegn blir ivaretatt og framstår med uberørt natur. Et stort industriområde som nabo vil redusere verdien av store deler av Lomsdal – Visten nasjonalpark.

02. REINDRIFT OG SAMISK KULTUR.

Sørsamisk reindrift på Helgeland.

Byen Mosjøen (Mussere på sørsamisk) i Vefsn Kommune ligger i et tradisjonelt sørsamisk område. Reindriften har i århundrer stått sterkt her på Helgeland. På Sør-Helgeland har vi tre reinbeitedistrikt som grenser opp mot hverandre: Voengelh-Njaarke i sør, Jillen-Njaarke mer mot vest (delt i østre og vestre siida) og Byrkije mot øst. Til sammen har disse et øvre reintall på ca. 6.100 rein. Et stort antall familier er sysselsatt i denne virksomheten samt at den generer et ukjent antall service-/andre arbeidsplasser.

Det var i dette området Elsa Laula hadde sin siste bopel. Herfra var hun med og stiftet "Brurskanken Samiske Kvindeforening" 5. Desember 1910. Før det hadde hun allerede i 1904 gitt ut pamfletten "Infør lif eller død?" som var et kampskrift for skolegang for det samiske folk og levelige forhold for reindrifta.

Sammen med styret i Brurskanken Samiske Kvindeforening og medhjelpere var hun med og arrangerte det første samiske landsmøtet i Trondheim, 6-9 februar 1917. I dag står Elsa Laula på sokkel utenfor Vefsn Rådhus. Der står hun og ser opp mot sine heimfjell som trues av vindindustrien. Snart 103 år etter det første samiske møtet, står hun overfor de samme utfordringene. Fornorskningen og motarbeidingen av reindrifta og samisk kultur fortsetter med uforminsket styrke. Dette er en stor skam!

Landskapet- EATNEME (Sørsamisk)

Det sørsamiske landskapet, Eatneme, har så lite tekniske inngrep at en må ha kjennskap til landskapets historie for å kunne lese tegnene etter tidligere generasjoners tilstedeværelse. Boplasser, fiskeplasser, melkeplasser, gravsteder (gaelmie) og rester etter blåplasser (aernie) er ofte vanskelige å oppdage uten eksperthjelp. I samenes Eatneme er det også en åndelighet som ikke bare omhandler det menneskelige, men der hele naturen er innbefattet. Eldre mennesker forteller at det å "buse" rett fram uten tanke for hva slags spor man setter etter seg, det var "laedtie" (bumannen) sin ferd. (Pareli 1983:48)

Der storsamfunnet vil ha kortsiktig gevinst, må reindrifta tenke mer langsiktig og bærekraftig. De må etterlate områdene i like god stand til sine etterkommere, slik at de kan overleve i deres kulturutøvelse. Dette har medført at det har vært vanskelig for samene å bevise deres lange tilstedeværelse i et område.

Slektsbånd/områdetilhørighet = MAADTOE-sørsamisk.

Samenes forhold til bruk av naturen og eiendomsrett er ulik storsamfunnets.

Nanny Westerfjell (medlem av Samerettsutvalget 2) beskriver her dagens oppfatning av områdetilhørigheten via begrepet Maadtoe i "Samisk identitet og rettsforståelse.":
"Maadtoe i sørsamisk kontekst viser til en kontinuerlig relasjon mellom dem (sørsamene) og områdene via sine forfedre. Maadtoe viser til en kontinuitet i landskapsrelasjonen mellom natur og mennesker som går langt tilbake i tid - og er et uttrykk for både slektsbånd og områdetilhørighet.

Retten til disse områdene erverer man seg ved å fødes inn i maadtoetilhørigheten. Siden maadtoe har så sterke røtter til forfedrene er laahkesystemet (se under) av særdeles betydning. Det å være født inn i et område (maadtoe) og dermed bli en del av en slektsrelasjon gir rettigheter og fordrer at man som gjenytelse viser respekt for naturen – de kreftene som finne der og de som tidligere har ferdes der."

Begrepet LAAHKOE omfatter de sørsamiske slekt- og svogerrelasjoner. Laahkoe har avgjørende betydning for forståelsen av det individuelle nettverket som bestemmer hvilke rettigheter og plikter hvert enkelt individ i slektskapet har.

Eiendomsforhold. Lov og rett, sedvane og alders bruk. Hvem eier fjellene?

Eiendomsretten til land og vatn har fra gammelt av en del uklare formuleringer. De store grunneierne var heller ikke så nøye med/klar over hvor eiendomsgrensene gikk opp mot fjellene. Det var jo et område som var av liten eller ingen verdi for dem. Et eksempel er Storgodseier Knoph som eide store eiendommer i Nordland/Trøndelag på 1800-tallet. I boka "Jordegods og Storgårder i Nord Norge" 1943:s.87 finner vi følgende sitat: *"Knoph viste dem rundt på eiendommen.*

De undret seg over at han selv ikke visste hvor langt den strakte seg opp mot fjellet - den gang var det ikke så vanlig å trekke så nøye grenser mot høyfjellet:"

Her leser vi om grenser mot fjellene. Oppå fjellene var det nok ikke så nøye med, der var jo ingen skog og beiter for deres buskap å utnytte.

Statlig til privat eiendom.

Før 1660 var Helgeland statlig eiendom. Senere pengemangel hos kongemakta gjorde at alt etter hvert ble solgt. Ved skjøte av 3 mars 1750 solgte den dansk-norske kongen Fredrik V allmenningene i *"Raans og Wefsens fierdinger udi Helgelands-figderie"*. Om samenes bruk av området står i skjøtet: *"Men endog, at lapperne udj Almindingerne nyder til brugs De Pladser eller Strækninger, hvor Ingen Rydning kand skeep, eller Boe-folk Sig needsætte...."* Altså er det tatt forbehold om reindriftssamenes rett til å bruke områdene utafør nyrydningene. Det er liten tvil om at store skog- og fjellområder fra Saltfjellet ned mot Trøndelagsgrensen er gamle "lappetrekninger" som samer har benyttet i lange tider.

Høyesterettsdommen av 21.juni 1862.

I Vefsn finner vi en unik høyesterettsdom som omhandler rett til bruk av utmark i Vefsn-fjellene. Godseieren/Proprietær Holst anmeldte reindriftssamen Peder Pedersen for ulovlig eiendomsinngrep på sin eiendom. Peder Pedersen hadde bl. annet hugget to bjørketrær til bruk som skiemner og noe never til utbedring av sin kåte. Proprietæren tapte saken i Høyesterett med følgende begrunnelse: *"historiske Forhold mellom Lapperne som de oprindelige Beboere af Landet og de indvandrede norske Eiendoms-besiddere"* tilsa at *"man maa opretholde og beskytte den Brugsret, som hine (samene) selv efter Okkupationen fra Sistnævnte Side ere vedblevne at udøve over den tidligere herreløse Grund."* (NOU 2007:14 pkt. 2,3)

Lovens grunnsetning om bruksrett kunne her altså påberopes til fordel for samene.

I denne saken er nåværende ledere av Jillen-Njarke Reinbeitedistrikt direkte etterkommere av nevnte reidriftssame. Denne slekta har i århundrer drevet reindrift i disse fjellene og er dermed på samme måte berettiget til fortsatt bruk av områdene som vindkraftverket er tenkt oppsatt i.

Reindriftsloven og beskyttelse av flyttleier.

Reindriftsloven § 22.omhandlende flyttleier er som følger:

Reindriftsutøvere har adgang til fritt og uhindret å drive og forflytte rein i de deler av reinbeiteområdet hvor reinen lovlig kan ferdes og adgang til flytting med rein etter tradisjonelle flyttleier. Med til flyttlei regnes også faste inn- og avlastingsplasser for transport av reinen.

Reindriftens flyttleier må ikke stenges, men Kongen kan samtykke i omlegging av flyttlei og i åpning av nye flyttleier når berettigede interesser gir grunn til det. Eventuell skade som følger av omlegging av flyttlei eller åpning av ny flyttlei erstattes etter avgjørelse ved jordskifteretten. Kongen kan bestemme at også fastleggingen i detalj av den nye flyttleien skal overlates til skjønnet.

Flyttleiene har sterk beskyttelse og det skal svært tungtveiende årsaker til for at det tillates inngrep i disse.

Grunnlovens §8.

”Det pålegger statens myndigheter å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppe kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.”

Den Internasjonale konvensjonen om sivile og politiske rettigheter- SP Artikkel 27 :

”I de stater hvor det finnes etniske, religiøse eller språklige minoriteter, skal de som tilhører slike minoriteter ikke nektes retten til, sammen med andre medlemmer av sin gruppe, å dyrke sin egen kultur, bekjenne seg til og utøve sin egen religion, eller bruke sitt eget språk.”

Artikkel 27 var et vesentlig moment i OED`s avslag i Kalvatnansaken i 2016. (Jfr.utsnitt)

Merk her setningen om samfunnsnytt opp mot reindriftas rettigheter:

Det er ikke tvilsomt at samer er å regne som en etnisk minoritet, og at utøvelse av reindrift er å regne som en kulturutøvelse som er beskyttet av SP artikkel 27. SP artikkel 27 innebærer at det ikke er adgang å nekte samer retten til å drive reindrift (kulturutøvelsen), selv om et tiltak skulle gi større fordeler for samfunnet enn tiltaket medfører ulemper for reindriften.

Samme vurdering overfor SP Artikkel 27 kan brukes overfor Øyfjell-utbyggingen!

ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater.

Norge var som kjent første nasjon som undertegnet avtalen. Vi legger her ved artikkel 14.1. *Artikkel 14.1.” Vedkommende folks eiendoms-og råderett til de landområder som de tradisjonelt besitter, skal anerkjennes.*

Når forholdene tilsier det, skal det også treffes tiltak for å sikre vedkommende folks rett til å bruke landområder som de ikke besitter alene, men som de tradisjonelt har hatt tilgang til for sitt livsopphold og sin tradisjonelle virksomhet. I denne sammenheng skal det legges spesiell vekt på situasjonen for nomadiske folk og personer som driver flyttejordbruk.”

Sørsamisk språk.

Reindrifta er en svært viktig faktor for overlevelsen av det samiske språk da det er næringens arbeidsspråk. Det norske språk er her mangelfullt da det mangler vesentlige ord og uttrykk som brukes i yrkesutførelsen. Sørsamisk er et sterkt utryddingstruet språk der også regjeringen har lovet å sette inn tiltak. Et godt tiltak her er å satse på reindrifta som inneholder både bærekraftig matproduksjon, samisk kultur og særlig det samiske språk.

OED`s avslag i Kalvatnan-saken viste også til det sørsamiske språket. Jfr. følgende:

er et av få områder der sørsamisk språk og kultur holdes aktivt i hevd i den daglige driften. Videre konstaterer departementet at det i alle fall i Voengelh Njaarke er en oppvoksende generasjon med et bevist ønskemål om å videreføre det sørsamiske språket og kulturen gjennom reindriften.

Departementet finner at bevaring av den sårbare sørsamiske kulturen og språket er et hensyn som også må vektlegges ved vurdering av vindkraftverket.

Samme konklusjon som ble brukt overfor Voengelh Njaarke kan her brukes overfor nabo-driftsenheten Jillen Njaarke. Også her er det en oppvoksende generasjon som vil videreføre det sørsamiske språket og reindriften.

Oppsummering reindrift.

Jillen Njarke reinbeitedistrikt driver en kulturell reindrift som baserer seg på en levevei som har eksistert i århundrer. Kulturen opererer med 8 årstider der reinen styrer det meste av tid og sted for kulturutøvelsen. Kulturen er en form for samarbeid mellom folk og dyr der tradisjon og historie overføres til nye generasjoner. Reindriften er ikke bare bærekraftig matproduksjon, men også en av de viktigste garantier for bevaring av det rød-listede sørsamiske språket. Regjeringen har slått fast at sørsamisk språk skal bevares på best mulig måte for å sikre at denne sjeldne kulturen kan bevares for ettertiden.

I dag er det flere generasjoner som jobber innen reindriften i området. Det innebærer mange familier og representerer mange arbeidsplasser. Reinkjøtt er et ettertraktet produkt som vinner stadig større innpass i folks matvaner. Kjøttet er regnet som det mest sunne og næringsrike kjøtt som produseres i vår utmark. Nye generasjoner står nå klare for å videreføre denne tradisjonsrike og stolte kulturen. De utdanner seg og tar fagbrev i Reindrift, og har interesse og stolthet for sin bakgrunn. Ungdommene kjemper hardt for Sameskolen i Hattfjelldal, og den består. Ungdommene i den sør-samiske reindriften er pågående, opplyste og aktive i råd og utvalg. De vil ha styring og kontroll over sin kulturs framtid.

Det er ingen selvfølge!

MTA-planen for Øyfjellet Vindkraft ble innsendt før Protect Sapmi leverte sin rapport. Konklusjonen til Protect Sapmi er at reindriften er sterkt truet og at det er fare for at noen vil måtte slutte innen næringa. Vi poengterer at dette ikke er arbeidsplasser som kan opprettes andre steder. Reindriften opplever daglig innskrenkninger av sine arealer.

Om en familie må legge ned driften, og tre ut av sin kultur, har dette svært alvorlige konsekvenser for deres videre livsløp. Godkjenning av MTA-planen oppfattes som et overgrep mot samisk kultur som vi mener Den Norske Stat ikke kan stå inne for!

Gjennom å vise til rettigheter, lover og konvensjoner mener vi å ha begrunnet hvorfor dette vindkraftverket ikke må bygges.

Jevnlig får vi høre myndighetspersoner beklage fornorskningsprosessen og "den urett som er blitt gjort mot den samiske befolkning."

Samtidig pågår den samme fornorskingen gjennom stadig nye arealinngrep i reindriftsområder. Rettssakene florerer og FN er også involvert. (Jfr Fosen-utbyggingen.)

Øyfjellet Vindkraft er mangelfullt utredet på flere områder, og med dagens kunnskap ville ikke Eolus fått sin konsesjon. I NVE`s Nasjonale Plan for vindkraft var Nordland fylke fritatt for utbygginger grunnet reindrifta. Hvorfor skal vi da starte utbyggingen???

Det arbeides nå i en Sannhets- og Forsoningskommisjon i etterkant av forunderskningsprosessen. Kommisjonen har et treårsperspektiv på arbeidet. Om nåværende utbygginger i reindriftsland fortsetter, vil kommisjonen måtte fortsette arbeidet på ubestemt tid!

Vi i "Motvind Bevar Øyfjellet" vil, sammen med våre samarbeidspartnere, fortsette arbeidet for å stoppe dette overgrepet mot natur, biologisk mangfold, folks rett til urørt natur, reiselivssatsing og sørsamisk reindrift og kultur. Vi gir oss ikke før utbyggingen er stoppet!

Mvh

for

Motvind Bevar Øyfjellet

Lena Mellingen